

NYIREGYHÁZA.

Társadalmi hetilap. — Megjelenik minden csütörtökön.

Előfizetési ára:

Egész évre	5 frt — kr.
Fél évre	2 frt 50 kr.
Negyed évre	1 frt 25 kr.

Felélős szerkesztő:

Társ-szerkesztő:

Dr. Prok Gyula. Sztompák Jenő.

Kiadó-tulajdonosok: a szerkesztők.

Hirdetéseket és előfizetéseket

elfogad a kiadó-hivatal: Nyiregyháza, iskola-utca 13-ik szám.

Egyes szám ára 10 krajczár.

A város költségelőirányzata.

A városi tanács letárgyalván az 1899. évi városi költségelőirányzatot, azt a törvény rendelkezésének megfelelően 15 napon keresztül jogában áll bárkinek egészében és részleteiben is áttekinteni Lesznek is bizonyára igen sokan, akik időt és fáradságot vesznek maguknak ahhoz, hogy a város gazdasági és kereskedelmi, kulturális és társadalmi erőit nagyjában vizsátükröztető adatait tanulmányuk, vagy legalább is érdeklődésük tárgyává tegyék.

Előre is elárulhatjuk, hogy abban, amiket a közszemlére kitett költségelőirányzatból kiolvasni, belőle következtetni lehet, nem leszen gyönyörűsége senkinek.

És ugyan miért?

A felelet igen egyszerű. A polgárok megadóztatásának úgy az állam mint a községek részéről, helyes arányban kell állania a teljesítési képességgel, vagyis a közszolgáltatás nem haladhatja meg azt a mértéket, amelyet a lakosság vagyoni helyzete, jövedelmei, kereseti és megélhetési viszonyai megszabnak. Ez a szabály nem csak a lakosság érdekeinek

döntő tekinteteiből fakad, de ez utóbbi tényezőnek a közczélokot istápoló és megvalósító közületekhez való természetes viszonyából is, mert hiszen kétséget sem szenvedhet, mikép alsóbb rendű vagyoni állapottal rendelkező társadalomnak igényei, közszükségletei és a megvalósításra váró feladatai is korlátoltabbak számban és terjedelemben egyaránt. És jóllehet e két tényező közötti viszonyzat belső lényegét a vagyoni erőknön kívül sok más jelenség is befolyásolja, amennyiben az állam és községek működéséhez tapadó igények határait a társadalom szellemi előhaladása nem csekély mértékben van hivatva megszabni; mindamellett legalább a való élet konkrét nyilvánulásaiban a vagyoni képesség első sorban az, amely a közczélokknak, és az ezekre fordítandó anyagi áldozatok mérvének megállapításául fokozott jelentőséggel ruháztatik föl.

Alkalmazzuk most ezt az egészséges politikai szabályt Nyiregyháza város gazdasági életére, akkor a következő eredményhez fogunk jutni.

Magyarországban a közteher viselés az állammal azonban egyenlő elveken van megvalósítva. Vagyis például a

800 forint fizetést élvező tisztviselő ugyanazon kulcs szerint rója le az állami adóját Nyitramegyében, mint Temesben. Ez magában véve is abnormis helyzet, azért, mert a területi különbségeket, amelyek a megélhetés tekintetében jelentkeznek, kellő figyelembe nem részesíti. Már pedig nyilvánvaló, hogy egyenlő jövedelem feltételezésével könnyebben képes elviselni az adózás terhét az, aki a mindennapi élet szükségletének tárgyaihoz olcsóbban jut, mint az, aki a helyi viszonyok drágaságával is kénytelen megküzdeni. Hanem az állami adózás legszűkebb fogók menő igazságos megosztásnak megvalósítása csak képzeletben lévén lehetséges: az egyenlő ervek szerinti kivételét az állami terheknek el kell fogadnunk megnyugvással.

A községi élet azon szükségletei, amiket a község törzsvagyona és rendes jövedelmei nem fedeznek, az állami adózás arányában kivetendő köz-költségnek támaszkodnak, amely annál nagyobb, minél csekélyebb a törzsvagyon és a rendes bevételi alap, illetőleg minél nagyobbak a községi közgazgatáshoz fűzött igények és feladatok. E szerint a köz-költség meny-

A „NYIREGYHÁZA” TARCZÁJA.

Napló-törödékek 1848-ból.

Irta: Nagy Endre.

Julius 29.

Néhány szót Auszriávali multunk, jelenünk és jövőnkrol.

Multunkrol szólva, meg kell jegyeznem, hogy a történelemből hozom ugyan fel a tényeket; de csak annyira, mennyire a közöttünk való viszony alapjául szolgálhatnak. Viszonyunkrol szólva pedig szinte kijelentem, hogy ez alatt sem szoros értelemben vett szövetséget, sem, Auszriával, hanem csak a Habsburg dinastiával értek. — Szövetséget nem érthetek, mert a szövetség-szerződés, szerződéshez pedig mindket oldalról jogok és kötelezettségek járulnak, még a mi viszonyunkban a jogok mind az egyik, s a kötelezettségek mind a másik oldalon voltak, Auszriávali szövetséget annál kevesebb érthetek, mert ennek még csak árnya sincs, viszonyunk csupán a koronás fő egységében mutatkozott.

A mohácsi veszttel csata után nemzetünk szerencsétlenül megszakadások következtében emel Auszriai Ferdinándot trónjára azon hiedellel, hogy a török járom alul megszabadítani hazánkat neki is érdekében fog állami. E remény fejében a nemzet mindent adott neki és ő igért, mindent. Megtartotta-e ígéréseit? — Utódjai uralkodásának egész I. Leopoldig nem volt más támasza a magyaroknak ama reményüknel,

hogy a töröktől meg fogják szabadítani, és a királyok által bőven adott, de meg nem tartott ígéréteknél. Ezt igazolja az is, hogy az utódlás biztosítása okáért az még az előd életében választottat és koronáztatott meg.

I. Leopold felismerve ez alpnak szilárdtalanságát, hogy utódait biztosítva, számolva a magyarok lovasias és hálás érzelmeire, ezeket a maga részére lefoglanni igyekezett. Összeszedte minden erejét, a törököt hazánkól kivennie sikerült; és a nemzet halálját az 1687-iki országgyűlésen igénybe is vette. És Leopold nem volt rossz számító.

A törökök elpusztulásán örömben uszó nemzet elragadtatta magát, s nem csak hogy, az első szültségi rendet elfogadta, de II. András arany bullájának 5-ik pontját az 1687: IV. t.-cz. által örökre el is törle, mint ezek daczára, mik történtek? mutatják a Bocskay, Bethlen, Rakóczy-fele hadjáratok; melyeknek kimeneteléről hallgatok, mert úgy is szélvészint hirdeti azt örök időkre a pontus parti sir. — Volt még is e hadjáratoknak két eredménye, egyik a szathmári, linci és bécsi békekötések, másik a pragmatia sanctio. Szerencsétlen mindenik, az első költettek, hogy legyen mit meg nem tartani, a második, hogy legyen kés, mely ellenünk forduljon.

A pragmatia sanctio létrejött, mert az imént említett hadjáratokból még mindig kiltunt a dinastia jövőjének bizonytalansága. Kölcsönös szerződés által hitte III. Károly a biztonágot elérhetőnek. — Ez a pragmatia sanctio bár nekünk ismetelt bajokat okozott

de teljes elfojtásunkra még is elégtelen volt. Ez a pragmatica sanctio volt második csomója azon huroknak, melyet a magyar nemzet az 1687-iki országgyűlésen Leopold által nyakába vetni engedett, de mint mondam ez is elégtelen volt. — Uj módszerre volt szükség.

Mária Terézia megmentetvén trónját a magyarok által, alkalmazta ez uj módszert, sajnos! sikerrel. A hurok harmadik csomója az elpulyítás, az elerköstelenedés. Ő is jól számított, s számítását még is fiának, Józsefnek elhamarkodása rontta meg, a ki már mindent elérkezettnek hívén, midön a végső csapást megadni készült, a pisztoly kora durranása ébresztette fel a nemzetet a lertargiából.

A felébrülést és az akkori francia bonyodalmat felhasználva nemzetünk az 1790. évi országgyűlésen sarkalatos törvényekkel igyekeztek alkotmányát biztosítani. A derék fejedelem II. Leopold, ki a kor és nemzet kiáltó szavát megérté, azokhoz készséggel hozzájárult; de, sajno, hamar elhalt. Utódja alatt, a vér-s háborúk idején sem feledkeztek meg, annak a hatalmas intéző tanácsosai egy ismét újabb rendszer kigondolásáról, melylyel az imént meglátult hurokot szorosabba húzhattak. Ennek Metternick lett a fellalója; ki midön látta, hogy a magyar nem ámitás, sem hui igérték, sem elpulyítás de még erőszakkal sem lehetett 3 század folytán lenyügözni, a meghasonlás bontó fegyverét alkalmazta. Úszköt dobott a vallások, úszköt a külön nyelvet beszélők köze, hogy még a magyarok ezekkel vesződe

nyiségét három főtényező szabályozza. Ellenben az, aminek első sorban kellene szabályoznia, t. i. kereseti és megélhetési helyi viszonyok, a városi közadózás kereteinek kijelölésénél természetadtá jogától természetellenesen meg van fosztva. Aminek a következménye az, hogy kedvező kereseti, vagyoni és megélhetési viszonyoknak örvendő községekben csekély, vagy éppen nincs közkölség fizetésének terhe, ellenben oly végtelenül kezdetleges közdadzasági étellel bíró város, mint Nyiregyháza, éppen csak azon okból, mert évtizedek óta a város által megvalósítandó közcéllok és feladatok elég bölcs előrelátással megszabva és korlátozva nem valának: majdnem az állami adózás mérvéig fokozódott teherviseléssel kénytelen a polgárait megróni. Pedig ennek a ténynek egyből hátrányait mellözve, bizonyos, hogy jövődjé fejlődésére is szerföltött kártékonyan hat vissza, mert sociológiai tanulság, hogy a bevándorlás, tehát a népességnek kívülről való szaporodása csaknem teljesen megszűnik ott, ahol a megélhetés kedvezőtlen viszonyai a súlyosabb teherviseléssel is nehezítve vannak.

Közügyek.

— Szabolcsvármegye közigazgatási bizottsága br. Feilitzsch Berthold főispán előlétele alatt e hó 1-én rendkívüli ülést tartott, amelyen az 1899—1900. évi közüti költség-előirányzatot tárgyalta le.

— Ülések a vármegyén. Szabolcsvármegye fegyelmi választmánya e hó 9-dikén d. u. ¼4 órakor, a közigazgatási bizottság árvaügyi felelővitelei köldöttsége pedig 10-én d. e. ¼10 órakor ülést tart.

— Közgyűlés a vármegyén. Szabolcsvármegye törvényhatósági bizottsága a héten hétfőn br. Feilitzsch Berthold főispán elő-

lete alatt rendkívüli közgyűlést tartott, melyen azonban a bizottsági tagok alig 45—50-en vettek részt. A megjelentek nagyobb része nyiregyházi volt, aminthogy a tárgysorozat fontosabb pontjai is Nyiregyháza vonatkoztak. Így napirenden volt Nyiregyháza város új szervezkedési szabályrendelete, amely majd egy évig foglalkoztatta magát a város képviselőtestületét, míg végre ez év elején a vármegyéhez felkerülhetett. — A vármegye tavaszi rendes közgyűlésén az egész szabályrendeletet egy bizottságnak adta ki tanulmányozás céljából. Ez a bizottság szeptember 1-én ült össze s vette tárgyalás alá a szabályrendelet tervezetét. A bizottság és az állandó választmány javaslata alapján a rendkívüli közgyűlés a szabályrendeletnek a tisztviselők és alkalmazottak fizetése felemelésére vonatkozó részét jóváhagyta, kimondván, hogy a rendszeresített magasabb fizetések 1899. január 1-től lépnek életbe. A szabályrendelet többi intézkedéseiben azonban több rendeli módosítást talált a közgyűlés, miért is az e tekintetben felhozott kívánalmak tárgyalás alá vétele céljából a szabályrendelet visszaküldetik a képviselőtestülethez azzal, hogy 60 nap alatt a vármegyére visszaküldendő lesz. A Bessenyei szobor leleplezési ünnepélyének módozatai tárgyában hozott határozatot lapunk más helyén részletesen ismertetjük. Nyiregyháza város nyugdíjszabályzatát a közgyűlés jóváhagyta. Ugy szintén jóváhagyta Nyiregyháza városának a 250.000 frt értékű regalekártalanítási kötvények eladására, a szintáz megvetelére, az ipartestület törlesztése kölcsönéért elvállalt kezességre vonatkozó határozatait is. Végül több közűség 1897. évi zárszámadásának jóváhagyása után *Riszdorfer Elsa* zenekadémiai és *Fabian Cornelia* színiakadémiai növendék részére a közgyűlés 20—20 frt havonkénti segélyt szavazott meg.

A mai nevelés a gyakorlati élet szempontjából.

(Folytatás.)

Hisz, ha elfogadjuk azt, hogy a gymnásiumi nevelés a gyakorlati életben valóban elhetetlenségre vezet, akkor azon a bajon nem az által kell segíteni, hogy megfosztjuk őket az igaz mivelődés kipróbált eszközeitől;

gedi magát tovább is kiszípoloztatni, mert keze csak maga felé hajol!, mihamarabon állásba helyezte magát velünk. — Ez ellenséges irányt a jogos engedményeket hamar megbánt udvar is gyámoltát és végre elég könnyelmű volt nyílt lázadóinkkal ugyszólván ellenünk szövetekezni.

Most már meglehet különbözteni a dynastiával viszonyunkat az Ausztriávali viszonyunktól, mert míg Ausztria ügyeinkben neutrális volt, addig vele való viszonyunk csak a koronás fővel az onosságban állott, de mióta a neutralitást nagy helytén felmondotta, mindenesetre viszonyban, de ellenséges viszonyban állunk. A dynastia határozottan, mézes madzaggal nem szűnt meg ugyan minket magához vonzani, de más uton mindent elkövetett, állapotunk zavarba bonyolítására, hogy így segély után nézve ismét feltétlenül vessük magunkat karjai közé.

Miniszteriumunk ismerve a magyar népnek példátlan ragaszkodását a koronás főhöz, melyet a történelem tanúsága szerint még akkor is mindig fenntartott, ha a koronázott fő nem épen érdekekben működött, mindennemű áldozatokkal kész volt az udvarnak Budapestre költözését megnyerni. — Ellenben a bécsi miniszterium mind saját gyengeségét, mind a nagy német birodalom felállítására esetén ez alá leendő rendeltségét világosan látva, az udvar a magyar óhajások mellözésével a frankfurti birodalmi miniszterium szövetségét keresi.

Ausztria a Ferdinándok óta velünk nem állott soha tágtalabb kapcsolatban, mint

hogy állitunk mellettük vagy helyettük sok mindenféle szakiskolát stb. Erre az eljárásra joggal elmondhatni: medicina peius morbo.

Akkor sokkal egyszerűbb és célravezetőbb: egyszerűen eltörölni, nemcsak a gymnásiumokat, hanem a többi iskolát is és utána a templomokat is.

Aztán hagyjuk az embert a veleszületett önzéssel és életfentartási ösztönnel szabadon nőni. S jót állók érte, hogy még megis gazdagodik az életben. És ha az ifjak az átmenetnél (mert a régi mivelődés folytán sok nemesebb felfogást már örökölték) mégis gyöngének mutatkoznak a küzdelemben a teljesen miveletlenekkel szemben, — úgy legfeljebb oktassuk ki az egyszerű-egyre és egy kicsit a törvény megkerülésének módjaira, melyek már régóta nem új eszközei a modern megélhetésnek.

Jót állók érte, hogy az ifju így elég éllelmes lesz az élet átküzdésére minden iskola nélkül is!

De aztán Isten hozzád társadalom! Isten veled civilizáció! Isten veled vallásosság! Megáshatjuk a sirjukat előre, s a sirdombon felállithatjuk a feszületet, a „Fel nem támadunk” felirással; a családunk és közhivatalokban pedig a feszület helyett állítsunk fel egy arany pénzdarabot ezen bevétellel: In hoc signo vinces! Azt hiszem ezeket csak nem akarhatjuk? De ne is akarjuk, míg csak egy kis isteni szikrát érzünk magunkban!

A modernisták és materialisták második okul azt hozzák fel a gymnásiumok ellen, hogy ez alapon, illetve: hogy ezen nevelési mód mellett későn jut az ember kenyérkeresetre. Igazi modern kifogás!

Persze, hogy hasznosabb lenne a gazdákra nézve is, ha a csikót, a tinót már elválasztás után, 3—4 hónapos korukban lehetne befogni. Micsoda nagy okosság! A tudatlan önzés megis tette már ezt, csak hogy a természet törvényei „vét” mondanak. Tessék csak megnézni azokat az idő előtt befogott csikókat, tinókat! Micsoda szánalmas, nyomorékok lesznek ezek?! Akárcsak az a sok tudós, csoda gyermek! És mi ezt akarjuk elérni tán az embernél is?

A mai törekvés, a mai irányzat, a mai materialis felfogás legalább erre vall. Európa-szerzte, kivéteven még a kizárólag klasszikus

igazságos követeléseiket kevésbé szorgalmazták, addig a közzavarban alkotmányos jogaiktól lassan-lassan megfosztathassanak. E célra a megvesztegetés általi demoralizáció leggyilkosabb fegyvere használatot. Hála Isten: czejlát el nem érhetta. Bennünket ismét a franciaiz mozgalom mentett meg.

Julius 30.

Igy állunk 1848. márcziusban Ausztriával és a dynastiával. Ausztriával annyiban, a mennyiben az magát az uralkodó házzal azonosítani igyekezett s minden erejét kiszípolozásunkra fordítá. Ez a viszony reánk nézve mindig a legsötétebb volt, kivéve a töröknek Leopold általi kiveretését, de ennek is ellenünk volt felállitva az alapgonddalja.

Az 1847—48-ki pozsonyi országgyűlés megragadá az európai közmozgalmakban kinálkozó alkalmat s Kossuth Lajos lelkesült indítványára anyagi és szellemi teljes szabadságunk követelését ritka egyhangúsággal elhatározta. Sokat tett ez ügyben István nádor erélyes fellépé nemzetünk mellett, sokat a bécsi nép demonstrációi által megfélemlített udvar fejtelensége és a pesti mozgalom Ferdinánd király márczius 17-én mindenben meggyezett! s ez által az Ausztriávali kapocs megtárgyalván, helyzetünk eredetiségébe visszatért.

A szabadság első mámorában üdvözölt bennünket Ausztria, de szokva századokot át az idegen zsiron hizni, midőn lelkesülése lohadtával látta, hogy Magyarország nem en-

most, mert eddig, bár, mint fentebb mondtam valóságos szövetségben vele soha nem állottunk is, az uralkodó azonossága némely dolgok közös fenntartását, némely terhek közös viselését hozta magával. De épen azért, mert ezen közösség miatt az önző Ausztria minket három századon, de folytón kizsákmányolni elég szerénytelen volt, s arról lemondani ma sem akar — az ezt véresen fájó magyar nemzet végre magát ezen közösségtől megszabadítani akarva, csupán és egyedül a koronás fő azonosságát vette viszonyunk alapjául és maga számára külön kormányt alakítanak.

Julius 31.

Igy állunk most. Jövőről ez a hiteim: Elválasztom mindenek előtt Ausztria sorsát a dynastia sorsától.

Ausztria vagy be fog olvadni a nagy német birodalomba, vagy megkísérli külön főnmaradását.

A dynastia vagy Magyarország karjai közé veti magát, vagy az absolut monarchia további fennállhatásáról ábrándozva, ennek nyikorgó kerekű szekeletet igyekszik újra megragadni. Végtelen hatalmat egyik esetben sem jósolhatok ugyan, de tartósabb menekülését a jelenlegi zűrzavarból mégis egyedül a Magyarországhoz való csatlakozásban látok. E nélkül csak az absolutismus győlt hatalmával szereshet magának ideiglenes, igen rövid, kétes fényt és életet.

Ha a dynastia átátja vesélyes helyzetét, ha az absolutismus hiu csillogásának

nevelési irányt fentartó angol nemzetet, mely igazán vallásos és — ki hinné? még realistikus nélkül is elő jár a technikai tudományokban, sőt a becületlen gazdáiban is.

De hát ti híres materialisták, akik esküsztek a „Kraftt und Stoff” elméletére és zászlójára, — ti még a saját elméletekkel sem vagytok tisztában. Ti még az ember fizikumának a törvényeit sem, nemhogy a lélek törvényeinek a szabályait ismernétek! Vagy tán ti még azt sem tudjátok, hogy az ember testi és szellemi képességei 20 éves korig csak fejlődésben vannak? Vagy tán ki akarjátok játszani, megakaratjátok kerülni az örök természet törvényeket?!

No, no! Tessék jól vigyázni, mert itt hatalmasabb ellenfél állok szemben, mint az emberi ületeknél és gesztusoknál!

Harmadik okul azt hozzák fel, hogy a tudományok alaposan, nagy mértékben csak úgy sajátíthatók el, csak úgy kultiválhatók a siker teljes kilátásával. Ha mentül korábban tömjük az emberbe. Valóban? Ennyire elbizakodtatok a közlekedés gyorsá tétele által?

Az előbbiekből már látható, hogy az ily siettető eljárás sem az emberre, sem a tudományra nézve nem lehet előnyös! Mindent a maga idején és helyén! Vagy tán eget akarunk ostromolni tudományunkkal? Hát nem emlékezünk arra a gyönyörű és tanulságos biblia történeti képre, hogy midőn az emberiség elbizakodtságában az eget megostromlandó, megkezdte a Babel-tornyot építését, — az Isten megzavará nyelvüket?!

Hát nem látjuk, hogy a tudományok mai tanítási rendszere és módja mellett is Babel-tornyot építünk, s az Isten máris kezdi összezavarni nyelvünket, mert máris nem értjük meg egymást! A tudományokat idő előtt tömjük a fiatalokba; és mert a tudomány igen sok, mindjárt megosztjuk őket, mint szaktudományokat, a gyermekek között! Így létesítjük a tudományokban az idő előtti tagoltságot, vagyis a különböző nyelviséget; így jutunk oda, hogy aztán (mindenki egyoldalul, más és más tudomány-ággal saturálva s csak ehez értve) különböző lesz eljárásunk, s mire az életbe jövünk, meg nem értjük egymást.

Igy aztán az sem csoda, hogy mindenki az ő egyoldalú, szűk látókörén belül más és

másban keres a végső okot, az Istent s majdnem a bálvány-imádás jön divatba. Holott azok, kik kellő alapot nyerve az összes tudományokkal meglett korokban iparkodnak megismerkedni, tisztán látják, hogy a tudományos kutatás mind egy okra, mind egy szellemi és erkölcsi erőhöz, az Istenhez s ennek imádására vezet. És nagyon helyesen! Mert csak egy az igazság: az Isten!

Valóban úgy tesz ma az emberiség, mint a gyermekek egy gózzának szemléleténél. Az egyik a nagy hajtó lendkerékben, a másik a tolatlyuban, a harmadik egy más kerékben véli lenni a hajtó erőt. Holott a beavatottak tisztára tudják, hogy egy ily gépnél a főindító ok a gőz fészereje, mely a gép nagyobb és kisebb részeit mind mozgásban tartja.

Mit akarunk tehát elérni a tudományoknál idő előtti, zengekorban való tagolással, tanításával? Már látni az élet minden terén, hogy sok ember lelke éppen ettől az eljárástól csomóröfödött meg; ettől van örökös lábzan a lélek, mely aztán rug-kapál. A skepticizmus, atheizmus, szocializmus, anarchizmus stb. mind csak tün tei, rugdalódással a lábba ejtett léleknek.

Mig ellenben a kifejtett lélek az élet küzdelmeiben megtisztuló világnézet mellett sok örömet fog találni a tudományban, s ennek kultiválását is jelentékenyen előmozdítja és rájön lassan oly igazságokra is, melyeket csak megállapodott korban lehet tisztán megerteni. Ennek felismerésén alapult a régi görögöknek sok, mai nap sokak által mosolyival fogadott, de valóban okos intézménye! Mily okosságra, mily mély életbölcse ségre vallott az is, hogy p. o. a görögöknél az államügyeit intéző legfőbb törvényhozó testület, a „gerontesek”, az öregek tanácsa csak a 60 évet becsületben és tisztességben betöltött férfiakból állott. Tessék csak elképzelni, hogy azok a férfiak, — kik 60 évig tanultak, kik 60 évig becsülettel éltek, kiket már az emberi hiúság és szenvedély nem zaklatott, — kiknek világnézete a hosszú életküzd-lemben megtisztult, megmésedettt, — micsoda böles. a kőzött szemelőtt tartó törvényeket alkották?! Ezeket már semmi egyéb nem vezérelte tettükben, mint a hála azon társadalom, azon haza iránt, melyben ők életörömüket kivették, és a melyről fel-

ismerték, hogy annak java egyedül biztosítja és állandósítja az egyed javát is.

A mai nevelési és oktatási hibák mellé járul még az is, hogy azt a sok szaktudományt, melyet tekintet nélkül gyakorlati jelentőségére már az elemi iskolákban is kezdünk meghonosítani, sokszor úgy adjuk elő, hogy a gyermek az Isten művei iránti csodálatra, az Isten iránti hálaára vezetteték reá; hanem inkább, hogy bámultassuk azt a parányi kis eredményt elért szellemi képességűt, sőt tán magunkat is.

Hízen igazán komikus látni, mikor egy gyermek, aki azelőtt a természet erőinek hatalmas megnyilatkozására mintegy magába szállt, felébredt benne parányiságának érzete, s meglapult, mintegy külvél, hogy elismeri azt a felsőbb hatalmas lényt, kit a romlatlan érzés már sejt, s kit mi kereszténynek Istennek nevezünk, — ismétlem: milyen komikus és szomorú látni, midőn ma egy ily korán agyon physikázott gyermek henczege mutat reá p. o. az égi haburura mondván: hisz az csak villamosság, melyet a tanító bácsi is előtűd állítani az által, hogy e kaucsukot róka-farkkal megdörzsol stb. stb. Dicséretükre legyen mondvá a nyiregyházi népiskoláknak, hogy e veszedelmes tudakozás helyett igazi szerénységet, igazi hasznos tudást s a magyar nyelv szép ismeretét láttuk érvényesülni az évszázó vizsgákon! És így van jól!

Mert ugyan mi haszna is van a zsenge gyermeknek az oly felületes physikai tudásból? Mennyivel emeltük ezzel a gyermek látókörét? Mi szüksége van lesz neki erre a szerény gyakorlati életben, kint a gazdaságban? És mit használunk vele a tudománynak?

Semmit!

Igy adva elő (pedig sok ily eset van) a természet tudományok, csak arra való, hogy elveszítsék nyibusukat; így csak arra való, hogy az egyszerű ember tudakossa, fölületessé és boldogtalanná legyen. Kár tehát henczegni azzal a parányi kis tudásunkkal, mely nulla az Isten bölcseiségehez képest. Az ily henczeget csak Isten iránti hálatlanságunkat tünteti fel. Az ily henczeget csak provokálja azt a nagyon helyes megjegyzést, amit az öreg zsidó dorbéző és henczeget fiának vagott oda, mondván: Khóbi, fogsz te még főtölöni! Bizony sajnós dolgok és tünetek ezek!

* * *

Mind úgy tetszik nekem, hogy nem helyesen élünk Isten adományával, sem tesszünk, sem lelkünk erejével!

De kik a hibások?

Peccator intra et extra muros!

A történelem tanúsága legalább azt mutatja, s vannak jelek, melyek arra mutatnak, hogy ma is egy lejtőre léptünk.

Ös időkötől fogva harcot vívtak egymással nemcsak az egyesek, hanem azon testületek is, melyek hivatva lettek volna és lennének az emberiséget vezetni és boldogítani. E küzdelemben az egyik fél sokszor harcba vitte az ember vallásos érzületét, a másik fél a természet-tudományokat! Tehát: Isten törvényét, Isten törvénye ellen vitték harcba az osztályok!

Az „interduos litigantes, testius vicit” elvre akartak tán támaszkodni?! Lehet! A keserűség rossz tanácsadó volt mindig és marad is!

De micsoda emberi garoltság, micsoda vakmerőség is ez?!

Ne csodálkozunk aztán, ha ily eljárások mellett sem az igaz valóság, sem a valódi tudomány nem terjed kellőleg és hogy a társadalmi emberek földi élete a „megváltó” önfeláldozása dacára is csak siralomvilág maradt, melyben az élet túrhetségét csak is az Isten kegyelméből támasztott egyes nemes gondolkodású elmék eszközik ma is.

Ezeket igaz, mely hála illeti meg!

De ne csodálkozunk a véghetlen testi és lelki nyomorúságokon sem, melyek hibás teitünk nyomában fakadnak. A kik rossz magot vetnek, inségnek néznek elebe; akik csak szelet vetnek, vihart fognak aratni! Mind-

viasszerezhetőségével magát cs lékony álomba ringatni nem engedi, s a magyar nemzetnek hűségesen felajánlott védelmet kész szívvel elfogadva Budapestre költözik, középpontjává Budapestet teszi, hatalmas és virágzó fog lenni mindaddig, míg a népek ktskorúságának ideje lejár s a köztársasági kormányforma tökéletesen fejlődven, ő is alá száll ugyan a népek sorába, de hazáját el nem vesztí. Minden más esetben bizonytalan a jövő.

Jöjjön a királyi család Budapestre és a magyarban elég akarat, s a mi több elég erő is leend a királyi szék megvédésére bármínő zivatar ellenében. Ha Ausztria s a telhetetlen önző Bécs nem akarva hinni a magyar fölényt előbb-utóbb beolvad a nagy német birodalomba, Ausztria császára megszűnik a bomlaldozó Ausztriának császára lenni, de leend egy nagy és hatalmas Magyarországnak hűséggel védett királya.

Ha pedig a dynasztia és a kis Ausztria azt hinnék, hogy a régi állapot visszaállítható, azt hinnék hogy az örökös tartományok egyik legcélszerűbb részecskéje, a falatnyi ausztriai főhercegségből kormányzott ausztriai monarchia még hatalmassá lehet, ez úgy a dynasztianak romlását, mint a kis ausztriának elcsülyedését vonná előbb-utóbb maga után. — Vagy van-e valaki, elég gyaró, a ki a korhadtt óriási csert dültében felfogni akarná? ha meg oly tufteszített izmokkal kísértené is meg porrá zuzatnék általa. A különböző fajú és nyelvű népekből összetelozott Ausztria magában hordja a felozlás magvát; avagy hiszi-e valaki, hogy még létezhetnék hatalom,

mely a magyar tuynomóságot az olaszszal, az olasz s csehvel, a csehét a magyarral egyensulyba hozhassa s egyiket a másikkal, a markába névető német örömeire korlátozhatná? A népek szemei felnyitlak, a szétszakított lencznak töredékei minden oldalról az azt követelők arcába dobatnak.

Hogyan lehetne egy államot képzelti rendszeres egység nélkül, állhat-e fenn oly állam, mely 4-5 felől kormányoztatnék, előtt, sokszor ellentétes érdekekből? Absurdum! másként pedig nem történhetnék, mert a magyar nemzet az ő százados küzdelmek után visszanyert függetlenségét kezéből kieresztetni többé nem fogja, s az ő példáját, a mint látjuk, követte Prága is, csakhogy egyelőre siker nélkül. De ki felelhet arról, hogy a mi egyszer balul ütött ki, nem sikerül-e másodszor vagy harmadszorra? Bizonyára ausztriai ősszomnarchia nem lesz többé, s ha erőszakolva fogódnának a sors kerékébe fentartandók a régi állapotokat, államot és dynasztit eltiporna az.

A mondottakban azt akartam értetni, hogy a dynasztivál viszonunk jövőben csak úgy alakulhat, ha az Budapesten székelve, nagy Magyarországnak királyi székét foglalja el. Ausztriával, mint ausztriai monarchiával semmiféle viszonyt nem látok jövőben lehetségesnek, mint német birodalommal, két oldali jogok és kötelezettségek mellett kétérdő szerződésben mint szövetségés államok egymást kölcsönösen gyámolítva egymás mellett barátságos viszonyban élhetünk.

Ez nézetem a jövőbeni viszonyunkról.

nyájunk kötelessége s mindnyájunk érdekében áll, hogy a napi rendben levő társadalmi erkölcsi bajok legalább ne fokozódjanak, ha már enyberi gyalóságunkból kifolyólag nem kerülhetők el egészen.

Itt a jó és nemes czél érdekében össze kell fogni az emberiség jobbjainak, az emberiség vezetőinek és az egyeseknek egyaránt. Kiki tegye meg saját hatáskörén belüli a társadalom, a haza, a közjó iránti kötelességét; mert azok jóléte az egyes jóléte, — azok romlása az egyed satnyulása és elpusztulása is.

Engedni kell, egyiknek is, másiknak is az önző harcban!

De ki kezdje meg? Ki engedjen előbb? Természetesen, az okosabb!

Ne marakodjunk annyira a léha életmódra szoktató nagy földi javakért!

És ez annál is könnyebb, mert Krisztus urunk maga jelenté ki: „Az én országom nem e földről való!”

Es ha látná a mai rut arcot, csak ismételné a rég mondottakat és sajnálkoznék azon, hogy még 2 ezer év muiva sem akarjuk, vagy bírjuk öt megérteni.

Valóban gyarlók vagyunk! Azért is ne feledkezzünk meg naponta elmondani az Úr imájával: „és ne vigy minket a kísértetbe...”

Ma az iskolában sokat tömjük az ifju gyermek lélek tudományával, de az életben az önzetlen cselekedetekkel annál inkább fukarak vagyunk velök szemben!

A tudásból éppen eleget adunk arra nézve, hogy a vallás egyszerű tanaiban legalább is kételkedjék, — de keveset arra nézve, hogy meggyőződésből lehessen jó és vallásos!

Ebből is sok baj keletkezik aztán! Avagy még most sem látjuk a hibás nevelés káros kihatásait? Mind helyesen van-e az nevelve, akiknek nemcsak szellemi és erkölcsi, hanem anyagi hatalom is adata kezükbe? Aligha!

És helyesen neveljük-e azokat is, kiknek engedelmességek is kellene? Ismét aligha!

ab.

Kérelem és felhívás!

Vármegyénk egyik virágzott és népes községét Pátróhát f. hó 1-én óriási csapás érte, a szokatlan erővel dühöngött vihar tarna alatt támadt tűzvész ugyanis rövid pár óra folyamán 93 lakóházat, minden melléképülettel s a behordott életművekkel és takarmányfélékkel hamvasztott el.

A vészir tudomásomra jutása után főispán úr ő méltósága társaságában azonnal a helyszínére utaztam, résztint, hogy a helyzettről közvetlen tapasztalatot szerezzek, s résztint, hogy a pillanatnyi nyomor enyhítése, valamint a netalán szükséges állandó segélyezés iránt intézkedjem.

Reánk nézve elszomorító, a közvetlenül érdekeltre nézve kétségbejítő volt a látvány, mely élénk fárukt; a mig füstölgő romok között, többnyire csak a rajtuk levőt megmentve, tanácstalanul keseregtek a károsultak mindenüket képezzett vagyonok roncsain, vagy családjukkal a kertek végire hurcozkodva aggodalmaskodtak a jövő felett, mely egyesekre nézve, még a holnap nap eledele tekintetében is bizonytalan volt.

Nem akarom itt részletezni az átlalunk tett intézkedéseket, de hálás köszönettel és őszinte elismeréssel kell felemlítenem, hogy a felső szabo csi tisztaszabályozó és belvizelvezető társulat nemes szívű alelnöke, Kállay András ur ő méltósága még a vész napján 200 frtot bocsátott a társulati pénztárából a főszoigabiro rendelkezése alá, hogy abból a károsultak legégetőbb szükségletei kielégítenek.

Ily módon a pillanatnyi nyomor enyhített ugyan, de egyáltalában nem biztosított a lehetőség arra nézve, hogy a rommá lett többnyire teljesen legett épületek, most

a tél küszöbén, sürgősen helyre állíttassanak s beszerezhetők legyenek azon legszükségesebb élelmi szerek, melyek a mindenüttől megfosztott családok, özvegy nők, agkok és gyermekek, tovább tengődését biztosítani nélkülözhetetlenek.

Szabolsvármegye áldozatkész közönsége mindenkor az első között járt ott, hol az igazi nyomort enyhíteni, a keseregők könnyeit felszárítani kellett, éppen azért, bizalom teljesen kérem e törvényhatóság minden rendű és rangú lakosait, hogy most, midőn a jótékony adakozás nemes kötelességét, önhibájukon kívül koldusokká lett édes testvéreink érdekében kell gyakorolnunk, — a szeretet és irgalom nevében siessenek forintjaikat vagy fillereiket szerencsétlen polgártársaink balsorsának javítására felajánlani.

Az adományozott összegeket a községi előjárók elfogadják és nyugtázni kötelesek, Nyiregyháza város polgármesterét és a községi előjárókat pedig utasítom, hogy a könyroradomány gyűjtést a legzélesebb körben fogantositván, a begyűlt összegeket az adakozók névjegyzékével együtt a lehető legszögősebben Pátroha község előjáróságához küldjék el, s a hatósági felügyelet és ellenőrzés gyakorolása végett, az elküldött összegek mennyiségéről hozzam s a kisérdai járás főszoigabirájához is, egyidejűleg jelentést tegyenek.

Az adományok szabályszerű kezelése, méltányos megosztása és pontos elszámolása iránt már a helyszínen intézkedtem.

Nyiregyháza 1898. szeptember 3.

Mikecz János, alispán.

A Bessenyei szobor leleplezése.

Bessenyei György szobrának leleplezési ünnepélyét Szabolsvármegye törvényhatósági közgyűlése október 10-16 október 12-ére halasztotta, minthogy 10-ére Budapesten őfelsége emlékszozrának leleplezése van kitűzve.

Október 12-én délelőtt 9 óraker kezdődő rendes közgyűlésben a vármegye alispánjának felvéves jelentése, a jövő évi költségvetés, a közüti költségvetés és egyéb fontosabb miniszteri leiratok tárgyalása után a szobor lelplezési ünnepély végett d. e. 11 óraker a közönség a vármegyháza előtti kert helyiségbe a már felállított szoborhoz levonul, hol is az ünnepély az alábbi program mellett fog megtartant:

1. A városi dalárda alkalmi éneke.
2. Mikecz János alispán ismerteti a szobor történetét.
3. Leffler Sámuel biz. tag ünnepi szónoklata.
4. A jutalmazott alkalmi óda elszavalása a szerző, vagy megbízottja által.
5. A megjelent küldöttségek netaláni beszédei.
6. A Bessenyei család képviseletében bessenyei Széll Farkas beszéde.
7. A városi dalárda éneke.

E megállapított sorrend befejezése után az ünnepelő közönség a vármegyháza nagytermébe felvonul, ahol is a vármegyei muzeumot annak alapítója báró Vécsey József a megye egykori főispánja fogja megnyitni. A megnyitó beszéd után dr. Jósza András főorvos a muzeumot ismerteti; majd a vármegyei könyvtárt br. Feilitsch Berthold cs. és kir. kamarás, főispán bocsátja a közönség rendelkezésére, ki is ezzel kapcsolatban a fentebb említett napra összehívott közgyűlést berekeszti s a közönség és a városi dalárda éneke közben szétoszlak.

Elhatározta a vármegyei közgyűlés, hogy ez ünnepélyre meghívassanak:

1. A magyar kormány feje és az egyes szakminiszterek.
2. A magyar tudományos akadémia.
3. A Petőfi társaság.
4. A Kisfaludy társaság.

5. A képviselőház elnöke, esetleg küldöttei.

6. A főrendiház elnöke, esetleg küldöttei.

7. Az „Othton” hírlapírók körének elnöke s küldöttei.

8. A Nemzeti muzeum.

9. A képzőművészeti társaság.

10. Dr. Jókai Mór és Szász Károly.

11. Samassa egri érsek, Kiss Áron debreczeni ev. ref. Zelenka Pál miskolczi ág. ev. Firczak Gyula munkácsi görög katolikus püspökök.

12. A szomszédos törvényhatóságok fő és alispánjai és pedig Zemplén, Borsod, Hajdu, Ung, Ugocsa, Bihar Borsod, Szatmar, Bereg, és Debreczen szab. kir. város törvényhatósága

13. A debreczeni és sárospataki főiskolák, valamint az egri káptalan.

14. A magyar királyi testőrség és annak kapitánya.

15. Kallós Ede szobrász művész és a jury tagok.

Ezen meghívtak a törvényhatóság vendégei lesznek, s a vármegye alispánjának felhatalmazás adatott, hogy a vendégek elátási költségeit, valamint az ünnepély költségeit a Bessenyei, vagy más alaptól fedezze, a kiadásokról pedig annak idején a törvényhatósághoz tegyen jelentést.

Az ünnepélyre díszesebb meghívók nyomatása határozatott el s ugy ennek készítésevel, valamint az ünnepély rendezése körüli összes teendők elvégzésével a vármegye alispánja bízott meg.

Hirek.

— Puky Gyula helyettesítése. Említettük, hogy a debreczeni kir. itélő tábla elnöke Puky Gyula nyugdíjaztatását kérte. Az igazságszügyi miniszter a kérés sorsának elődélőzése továbbra is Bessenyei Széll Farkas tanácselnököt bízta meg az elnökség teendőinek vitevel, aki Puky Gyulát eddigi hosszszas szabadsága ideje alatt is helyettesítette.

— Kinevezés. Takács Lajos napidíjas irnokt a vármegye főispánja központi irnokká nevezte ki.

— Dömötör György volt nyiregyházi hitoktatót, Miskolcra hittanárnak nevezte ki feleslet hatósága.

— A „Bessenyei kör” lépésről-lépésre közelebb jut végleges szervezkedésének befejezéséhez. A lefolyt heten két szakválasztmánya alakult még, és pedig az irodalmi és a zenészi és színeszeti. Az első elnökül dr. Járósy Sándor, jegyzőjéül Moravassy Ferencz, a második elnökül br. Feilitsch Berthold főispán a kor elnöke, jegyzőjéül pedig Kálnay Zoltán urak választáltak meg.

— Jubiláló lelkész. Holló Mihály pócspetri róm. kath. esperes-lelkész e hó 13-án ünnepi meg áldozólelkészének 40-ik évfordulóját.

— A nyiregyháza—vásáros-naményi h. é. vasut érdekében az előmunkálati engedélyes Vidovich Menyhért nyug. m. kir. honvedezredes által Nyiregyháza városához intézett kérvényt most két hete egész terjedelmében közöltük. Megemlítettük azt, hogy a tanács a kérvényt a képviselőtestület elé leendő terjesztés előtt a pénzügyi és gazdasági szakosztályhoz utalta. Mint értesülünk, a szakosztály a heten pénteken delután tartandó ülésén veszi tárgyalás alá a kérvényt, a képviselőtestület ele pedig a folyó hó 23-án tartandó rendkívüli közgyűlésen fog terjesztelni. A tervezett vasutvonal mentén fekvő községek már mind megszavazták kozzájárulásait, most még Nyiregyháza város, a vármegye es az állam hozzájárulása van hátra, amelyeknek mennyiségétől függ, hogy a vasut fel fog-e épülni, vagy sem?

— Dalegyeletünk diadalához. A nyiregyházi városi daleyeletnek az aradi országos versenyen elért sikere keltette fel és érlette

meg Bencs László polgármesterben azt az eszmét, hogy a pályadíj-koszorúzott egyesület kivívott diadala feletti örömet az egyesület székhelyének társadalma is valami módon kifejezésre juttasson. A kedden délután e célból összehívott értekezlet abban állapodott meg, hogy e hó 17-én bankettel rendeznek a daleyelti tiszteletere. Nyomban megalakították a székbebb körü rendező-bizottságot is Somogyi Gyula elnöklete alatt Ferenci Miksa, Báshy Barna, Juhász Elele és dr. Prok Gyula tagokból. — A rendező-bizottság nyomban hozzáállott működéséhez. Annnyit már is jelezhetünk, hogy a bankettel este 1/2 8 óraker a táncsteremben fog megtartani. Egy teríték ára — bor nélkül 1 frt 20 krajczár.

— **Házasságkötések.** *Groák Lajos* bulyi fiatal földbirtokos a héten kedden kötött házasságot *Grosz Jolán* kisasszonnyal, Grosz L. H. nagykereskedő kedves leányával. — *dr. Zimmer Samu* helybeli ügyvéd e hó 12-én köt házasságot Nagyváradon Kepes Nándor kedves leányával *Gizellával*.

— **Az Ér folyó mélyítése.** Az Ér folyó medrének mélyítéséhez, amire tudvalevőleg a vasuti ut tervben levő kiszélesítése és csatornázása céljából van szükség, már hozzá fogtak. Mindenek előtt a tokaji kőuton levő hidat bontották el és építenek helyette egy újat szélesebb nyílással és mélyebb alappal. Az új hid elkészültéig a forgalmat a régi hid mellett egy ideiglenes fahid közvetíti. Megtörtént már a szentmihályi uton levő hid alafalazása is. Felbontják a napokban, talán még a hét folyamán a vasuti uton levő hidat is, amelynek helyére egy a kiszélesítendő út szélességének megfelelő díszes betonhidat építenek. A betonhid tervei ez idő szerint a vármegyén vannak felülvizsgálás céljából. — A régi hid elbontása miatt egyidőre a kocsiközlekedést a vasuti állomás felé a *szentmihályi utcára és a vasgyár-útra terelik át*, amit jó lesz mindenkinek idejekorán tudomásul venni. A gyalogosok számára egyelőre a mostani hid mellett készítenek ideiglenes fahidat, sőt az új betonhid elkészültéig a mostani hid elbontása után a kocsi részére is állítanak fel egy ideiglenes hidat, minthogy az új hid csak október közepére, vagy végére lesz készen. A régi hid elbontásával azonban nem lehet várakozni a betonhid terveinek jóváhagyására és az árlejtés foganatosítására, mert a Nyirviz-szabályozó társulat a mostani kedvező alacsony vízállást kénytelen felhasználni a meder mélyítésére.

— **Dalestély.** A nyiregyhízi ev. ref. műkedvelő daltársaság Bán Lajos karmester vezetésével a folyó hó 11-én este tartandó, táncvizsgálommal egybekapcsolt dalestélye nagyon érdekesnek ígérkezik; eltekintve változatos műsorától vonzóvá teszi ama körülmény, hogy e dalestélyre az intéző körök megtudták nyerni Nagy András debreczeni kántort is egy bariton szólo szereplésére, a ki tüneményeszerű, gyönyörű hangjával már eddig is nagy érdekltséget keltett önmaga iránt. — Mäskülömben is nagyon készülödniök úgy a helybeliek, mint a vidékiek a dalestélyre, a mi nem is csodálandó mert hisz' eme ifjú dalárda rövid 3 évi fennállása óta még mindig csak sikert aratott és becsületet vívott ki önmagának. Jelen alkalommal pedig, a mikor a tiszta jövedelem fele a ref. egyház „orgona alap” javára fordítatik kötelességünk a dalestélyen megjelenni.

— **Pátroha pusztulása.** Szörnyű pusztulás érte a mult héten esütörtökön a vármegye egyik népes községét, Pátróhát. Deltájában óriási szélviharban kigyuladt a Pető Barnabás szalmakazaja. Mire a mezőn dolgozgató férfiak meghallották, hogy nem délidőre szólalt meg a falu harangja, hanem a veszedelmet kongatja, egész utca sor állt lángban. Egtek a házak mindkét oldalán. Tehetetlen volt az emberi erő az iszonyu széllel szemben, a mely rémes gyorsasággal kergette a láng-

nyelveket a kis nádtetős házakon, míg csak véget nem ért a falu. Régen sujtott katasztrófa sulyosabban, mint a mennyire a tűzvész azt a szegény népet sujtotta. Kevesen voltak olyanok, a kik házibutraik legszükségesebbjé kimenthették volna. A kis össze-ragasztott, tapasztott, sárból gyurott házacska pedig nagyrészt földig egtek le. Hatvanhárom telken 151 épület vált rommá és nem volt ház, a melyben termény oda ne égett volna. Az szinte természetes, hogy a parasztember terményeit nem biztosítja, mert hát ezt nem szokta meg. Déléltöti 11 és fél óraker ütött ki a tűz s délutáni négy óraker be volt végezve a pusztulás munkája. — Léhangoló szomorúságot keltő utat tett az, aki ez időben a templomtól a vasuti állomás felé vonuló utcát bejárta. Füst borította meg a széles utcát, az elégett nád pernyéje a süppedő sárga homokot. — A rommá vált udvarokon veritékes, korimos arcu emberek kifáradtan, elesüggedve kotarásztak az úszkös gerendák, a füstölög omladékok között. Volt olyan, a ki ott ködörgött az utcán, leperzsel, szakadozott ruhában, otthon semmije sem maradt, mi dolga lenne a pusztán maradt udvaron! Vannak a tűzkárosultak között, a kik kiheverik a bajt, de sokan vannak, a kik koldusokká lettek. A járás főszolgabírája, ki Kastal kisvárdai tüzölő főparancsnokkal s egy pár tüzöltővel egyetemben a vész helyére sietett, rögtön belátta, hogy itt a leggyorsabb segélyre van szükség, s táviratozott a megyei hatósághoz segélynyújtás iránt. — Br. Feilitzsch Berthold főispán és Mikecz János alispán a tűz kitörése utáni napon a vész által sujtott községbe mentek, hogy közvetlen tapasztalatokat is szerezenek a veszedelem nagyságáról. Lapunk más helyén közöljük a vármegye alispánjának a társadalomhoz intézett felhívását, melyet bizonyára felesleges külön is olvasóink figyelmébe ajánlanunk.

— **„Ibolya keringő.”** *Riszdorfer Elza* k. a. ily című zeneszerénye, amely Mikecz János, Szabolesvármegye alispánjának van ajánlva, megjelent. Volt alkalmunk a keringőt közelebbről és alaposabban is megismerhetni. Csinos, dallamos és változatos munka, amely emellett a fokozottabb zenei igényeket is kielégítheti. Van gondolat mindenik tételében s kidolgozása is hivatottságra vall. Ezenfelül — színe szokatlan a magyar kiadás zenei műveknél — 2 koronára szabott ára mellett 6 oldalra terjed. Szívesen ajánlhatjuk zeneértő olvasóink figyelmébe.

— **A debreczeni kerékpár egyesület versenye.** A D. K. E. népes gyűlést tartott vasárnap Laszggallner Kálmán elnöklete alatt, melynek tárgya a legközelebb tartandó verseny megbeszélése volt. — Közbejött akadályok miatt országos versenyt — mint szeretett volna — nem lehet rendezni s így ismét csak házi verseny lesz. Napjaul a *folyó hó 18-át* tűzték ki s meghívják rá a nyiregyházi, aradi Meteor, aradi, diósgyőri, debreczeni polgári, nagyvárdai, kolozsvári és a szerencsi kerékpár egyesületeket. A verseny két részből fog állni; d. e. 10 óraker 30 kilométer országúti versenyt rendeznek Berettyó-Ujfalutól Debreczenig, d. u. pedig a Margit földőri gyakorló tereen folytatják a versenyeket, mely 7 igen érdekes pontból áll s abba *hölgyek versenye* is fel van véve. A verseny után bankettel, utánna pedig táncvizgálon. A versenybizottság tagjai a következők: Dobieczyk Sándor, Jekelfalussy tábornok, Vecsey Zoltán, Csanak János, Leszky Ferencz, Szikszay Gyula és a résztvevő egyesületek elnökei. Időmérők Aczel Géza és Redl Szigfrid. Indító: Kálmánchey Zoltán. Versenyintéző Laszggallner Kálmán egyesületi elnök.

— **A nyir-Adonyi csuda.** A szabolesmegyei Nyir-Adony községben, melynek lakói nagyobbára a görög keleti egyház hívei, s akiknek magyarosítása a vármegye intéző köreinek egyik nehéz és fontos feladata, augusztus hó 21-én öv. Vajda Mihályné házában anyjuk távollétében a gyermekek a szobában játékból oltárt készíttettek. Az oltára

feltették a feszületet, mellé tükröt és egyéb csillogó porcellán és üvegtárgyakat. Aztán elkezdtek imádkozni, énekelni, inait a templomban látták. A rögtönzött oltár mellett annyira meglepte a buzgó áhitat a vallásos gyermekeket, hogy állításuk szerint az ablak felett a falon megjelent előttük a Szűz Mária. A gyermekek dicsőkedve beszélték el a nagy eseményt a szomszéd gyerekeknek s ezen az uton mihamar híre futott az egész községben, mire a hiszékeny községbeliek a Vajdáné tiltakozása daczára tömegesen tödültek a csudás szobába s ott imádkoztak ök is a Szűz Máriához, akadávn többen köztük is, akik a szent szűzet az ablak felett egy kis mészművés helyén egész határozottan látták. A csudának híre jutott a szomszédos községekbe is, amelyekből egész bucsujárások mennek az élénk fantáziájú gyermekek által csudássá tett szobába. A csoportosulások immár olyan arányokat öltöttek, hogy a főszolgabíró csendőrséget volt kénytelen kirendelteni Nyir-Adonyba.

— **Köszönet nyilvánítások.** Grosz L. H. helybeli nagykereskedő ur, Jolán nevű kedves leányának Grosz Lajos urral való házasságkötése alkalmából, a helybeli keresztény szegények között való kiosztás céljából, száz forintot volt szíves hoztam beküldeni. Adományozó ur fogadja ezuton is leghálásabb köszönetem készséges nyilvánítását. Nyiregyháza, 1898. szeptember 3. *Bencs László*, polgármester. — Grosz L. H. ur, helybeli nagykereskedő, leánya kiházítása alkalmából 100 frtot küldött hozzám, hogy ezen összeget szegény, szűkölködő hitorsosaink között oszszam ki. Fogadja e nemes adakozásáért, szegényeink nevében, köszönetemet. *Baruch Arnold*, hitközségi elnök.

— **A műpártoló vármegye.** Szabolesvármegye törvényhatósági bizottsága a héten hétfőn tartott rendkívüli közgyűlésen *Riszdorfer Elza* zenekadémiai és *Fabián Cornelia* színiakadémiai növendékek részére tanulmányait folytathatása céljára havonkénti 20 — 20 frt segélyt szavazott meg.

— **Adomány.** Grosz L. H. ur, leányának Groák Lajos urral történt egybekeelési ünnepe alkalmából az izraelita nőegylet céljaira 50 frtot volt kegyes adományozni. Az esküvő alkalmából Bleuer Róza és Eteleka kisasszonyok ugyancsak nőegyletünk céljaira a templomban gyűjtést rendeztek, amely 36 frt 8 krt jövedelmezett. A nagylelkű adakozókat, valamint a gyöngéd lelkű urhölgyeknek ezuton is köszönetet mond: a *nőegylet elnöke*.

— **Elvesztett szivartárca.** Poyssel K. huszárszázados a f. hó 6-án este 5—6 óra között minden valószínűség szerint a kőtáji utnak a vasuti átjáró, s az izraelita temető közötti részen egy új, fekete szivartárcazt vesztt el, amelyben 2 drb 100 és 2 drb 10 frtos bankjegy továbbá az ő nevére szóló 1898.99. évre érvényes 2. számú vadász-jegy, 1 névjegy, s 1 hozzá intézett levelező lap volt. A nevezett százados új ez uton is felkéri a be-sületes megtalálót, hogy szivartárcaját gavaleros jutalmazás ellenében vagy a rendőrkapitányi hivatalhoz, vagy Liedeman huszárszázados urhoz beszoiglatni sziveskedjék.

— **A debreczeni színesztet ünnepe.** A debreczeni Csokonai-kör derekasan hozzáállott a debreczeni magyar színesztet száz éves ünnepeinek minnél szebbé, fényesebbé tételéhez. A jubileum alkalmából *színeszteti kiállítás* tervét vetette fel, amely a debreczeni híres színesztetkre vonatkozó emléktárgyak gyűjtésére lenne. Az e célból alakult bizottság felhívja mindazokat, akiknek birtokában ilyen emléktárgyak vannak, hogy csupán egy napra engedjék át azokat a Csokonai-körnek, mely a Csokonai-erek-lyekkel együtt fogja saját helyiségében kiállítani. A rendező bizottság csaknem az összes részletekre nézve megálapította már az ünnepség programját, és a meghívó szövegét. Az ünnepély október 23-án d. e. 11

órákor a vármegyeháza nagytermében *diszgyűléssel* kezdődik, amelynek rendje a következő: 1. Ének, melyre a városi dalárdát kéri fel. 2. Megnyit. Tartja *Komlóssy Arthur* alelnök. 3. Óda. Irta és előadja *E. Kovács Gyula* a kolozsvári nemzeti színház művésze.

4. Debreczen színészéletének történetéből — *Géresi Kálmán* alelnök felolvasása. A diszgyűlést az *emléktábla telepelesze* követi, a vármegyeháza utasítai homlokzatába, déli 12 órákor. Ez emléktáblát a Csokonai Kör készített *Tóth András* debreczeni szobrász által, a hajdani Fehérlő szálloda megjelölésére, amelynek udvarán tartattak az első színi előadások 1798-ban. A telepelesze rendjét ekként állapították meg: 1. Himnusz, előadják a városban lévő összes dalárdák a főiskolai kántussal együtt. 2. Alkalmi beszéd, mondja dr. *Bakonyi Samu* főtitkár. 3. Szózat, ennek az összes dalárdák. Delután 1/2 órákat *társas ebéd* a Bikában; — Az ebédet külön bizottság rendezi. Delutánra van főlveve a Csokonai szoba és a színészeti emlékek gyűjteményének a megtekintése. Este *diszeloadás* a színházban, amelynek rendezését a Csokonai-kör egészen Komjáthy János színigazgatóra bízta, aki nagy becsüggel készül is rá. A diszeloadás *Prolog* indul, amelyet dr. *Körössy Kálmán* ügyvéd, a Csokonai-kör költői tehetségű választmányi tagja ír és alkalomra. A rendező bizottságnak gondja lesz, hogy a százeves ünnepélyre mindazok meghívassanak, akik összeköttetéseiknél vagy társadalmi allásuknál fogva e meghívásra igényt tarthatnak. Meghívást kapnak a vidéki és fővárosi irodalmi körök és társaságok is. Így: az egész szintársulat, melyet ugy a diszgyűlésen, mint a társas ebédén teljes számmal látni óhajt a rendezőség, — a városi tanács és a színházi bizottság; a nagyváradi Szigligeti társaság szatmari Kőlcsey-kör a *nyiregyházi Beszenyei-kör*, az aradi Kőlcsey társaság, a szegedi Dogonics társaság, a kolozsvári Erdélyi Irodalmi Társaság, a keskeméti Katonakör, a fővárosi Petőfi és Kisfaludy-társaságok és az orsz. színész-egyesület. Meghívót küldenek továbbá Jókainak, Blaha Lujzának, Vértesi Arnoldnak a Csokonai-kör diszeloadókének és Ujhazy Edének stb.

— *Anyakönyvezetési* kinevezés. A belügyminiszter Hafner Gyula t.-pálcza helyettes jegyzőt anyakönyvezetővé nevezte ki.

— *Tűz*. Kedden reggel — eddig ismeretlen okból — gigyuladt Spitz Ferencz elmezesi vállalkozónak a közraktárak szomszédságában levő deszkából épült szénraktára, amelyben nagy mennyiségű kötegelt és préselt szén volt felhalmozva. A tűzoltóságtól ugyan kivitettek néhány fecskendőt, a veszedelmet azonban elfojtani nem sikerült. A raktár a benne felhalmozott szénalaggyal együtt hamuvá lett. Biztosítva nem volt. A tűznél majdnem komoly veszély érte Weinberger Bernát taligást. Lová megvadt, a taligát neki vitte az ároknak s a felborult taliga olyan szerencsétlenül esett Weinbergerre, hogy ha idejében ki nem szabadították halva maradt volna.

— *Megtagadott előmunkálati engedély*. A kereskedelemügyi miniszter Mandel Jenő nyiregyházi lakosnak az általa Nagy-Kállótól Nyir-Adonyon át Szent György-Ábrányig vezetendő helyierdekű vasutára kért előmunkálati engedély kiadását megtagadta.

— *Eredménytelen felség-folyamodvány*. Megemlékeztünk annak idején, hogy a lövő-pettri szocialisták közül azok, akiket a közigazgatási hatóságok különböző pénzbüntetésekre ítélték, a büntetés elengedése czéljából kegyelmi kérvényt intéztek ő felségéhez a királyhoz. A felség-folyamodványhoz csatolva volt az a jegyzőkönyv is, amelyet a szocialisták „viszasküvéseről” vettek fel, s akiket visszasküvésként alkalmával a templomban tetek fogadást, hogy szocialista voltak és törvényellenes törekvéseiket megbánták, és hogy jövőre a törvényes rendet tiszteletben fogják tartani. A kegyelmi kérvényt azonban

a belügyminiszter azzal küldte le a vármegye alispáni hivatalához, hogy nem talált okot arra, hogy felsőbb utasítás hiányában a kérvény kedvező elintézésére hivatalból előterjesztést tegyen.

— *Szerencsétlenség a homokhordásnál*. Nyiregyházan az épülő vármegyei közpórházhoz szükséges homokot a közeli vásártéren levő homokdombokból hordják. A homokot szállító taligások azonban, hogy jobb homokot nyerjenek, a domb oldalát barlangszerűen ásták ki. Ez a módszer lett vesztére Kurinszki János 19 éves taligásnak, aki egy társával ilyen gödörben dolgozván, a homok váratlanul reájuk ömlött s mindkettőjüket maga alá temette. Kurinszkit a homok agyonnyomta, társát sikerült még élve kimenteni.

— *Névváltoztatás*. *Balku János* nyirbátori lakos vezetéknévét belügyminiszteri engedéllyel „Bátori”-ra változtatta.

— *A cséplőgép áldozata*. A gróf Károlyi Tibor birtokán *Ábrányi Mihály* lugosi lakosnak a cséplőgép fűrész-szija balkarját elkapta s tőből kiszakította. A szerencsétlen ember meg súlyos borda-töréseket is szenvedett. — Még élve szállították be a nagykállói közpórházba.

— *A mámoros borbély esete*. Hajdu-Hadházon *Accipe Sándor* borbély keservesen meglakolt egy tréfájáért, amelyet mámoros fővel követett el. Vasárnap két czimborájával vígan járta a falu korezmákat. Hajnal tájban a Csóka korezmába akart bemenni, de mert azt kiáltották ki, hogy takarodjanak haza, a vidám borbély kívülről elrejtette az ajtót és azután elfutott. Később hazament, de az udvaron egy rendőrt pillantott meg. A borbély azt hitte, őt keresik, hogy megbüntessék. — Annnyira megijedt, hogy felszaladt a padlásra ahol felakasztotta magát. Ez a rendőrpedig azért kereste, mert borotválkozni akart és ugyancsak megdöbbsent, mikor megértette, hogy pusztá megjelenése egy emberélet elvesztését okozta.

— *A szalonasztal kincse*. Régi kedves ismerőst üdvözöl minden művelt ember a Fővárosi Lapok-ban, mely most új alakban, gyönyörűen illusztrálva a leg gondosabban szerkesztve jelenik meg. J. Virag Béla szerkesztő számonkint meglepően szép és nagy irodalmi izléssel megszerkesztett lapot ad ki, melynek pontos megjelenését és főmunkádsát biztosítja az, hogy Budapest egyik elsőrendű kő- és könyvnyomda műintézet tulajdonosa Károlyi György vette át e páratlanul álló szépirodalmi lap kiadását. Előfizetőinek száma rendkívül megsaporodott azzal, hogy a szintén régi Magyar Nők Lapja és a Budai Hírlap bele olvadt a Fővárosi Lapok-ba, mely ma azon az uton van, hogy az illusztrált külföldi idegen lapokat egészen leszorítsa az országból. — Hölgy olvasóinknak főelőleges ajánlani a Fővárosi Lapok-at, mert ők bizonyára ismerik, de a ki most nem jártna és érdeklődik iránta, annak szívesen küld mutatónyomzatot a kiadóhivatal: Budapest, V., Dorottya-u. 10.

Hangverseny.

E hó 3-án szombaton városunk zenekedvelő közönségének meleg érdeklődése mellett sikerült ki hangversenyt tartott Risdorfer Elza kisasszony az ág. v. központi iskola disztermében.

Akik végig hallgatták az ügyesen összeállított műsor sikerült számainat, jóleső érzéssel fognak visszagondolni a kedves kis estélyre.

Bevezetésül egy csópp kis fiú, *Király Laccika* játszott zongorán meglepő bátran a Risdorfer Anna kisasszony mesteri támogatása mellett Bohmól egy könnyebb darabot.

Ezután *Risdorfer Elza* kisasszony lépett az emelvényre csillogó toalettnben, csodálatos szép hajú, mint egy sötétlő zuhatag omlott alá vállaira egész a sarkáig. A meglepetés morajlása hangzott fel a jelenvoltak soraiból

a gyönyörű látványra. Liszt Ferencz egyik mesterművét a Rigoletto-t játszotta el fejlett technikával, espressivó. A közönség percekig tombolt, lelkesült elragadottságában a művészi előadott Concert-Paraprast után.

Majd *Risdorfer János* ur énekelte el rendkívül kellemes baritonján a *Király Erzsike* kisasszony korrekt zongorakísérete mellett, Schumann — Két gránatos-át és Konti dalát a Citerásból.

Dömötör György úr, társadalmunk dédelgetett kedvence a dalmok búját szavalta el Arany Jánostól, ezzel a fellépésével búcsút vett Nyiregyháza műkedvelő estélyeitől, melyeknek gyakori részvevőjével legnagyobb vonzereje volt, mert Miskolczra neveztek ki hittanárá. Szavaltatá mely megindultsággal hallgatták és az örökszép költeményhez méltó előadás után szűnni nem akart tapsban fejezte ki a közönség elismerését. A megható szavalónak ismét és ismét fel kellett lépni a pódiumra, hogy a tünnettesszerű búcsúdvözlést fogadhassa.

Hudák Juliska kis-kisasszony Beethoven Albumlaltját adta elő zongorán szépen, fennakadás nélkül, kedvesen.

Risdorfer Elza kisasszony három szerzeményt mutatta be perfect zongora játékban. Az Ibolya keringő sikerült alkotás, van benne gondolat és sok, igen sok érzés, egy nyíló leány-lélek minden álma bujkal a fülbemászó sorok között. A Rondó bár nem előge karakterisztikus, szintén genialis fejcskérére vall. — A Mazurka ebben a verszégény tánczenétől obruált világban esemény számba mehet. Reméljük, hogy a farsang alatt találkozunk vele táncstermekben.

Bartók Jenő úr felolvasott az életről. Az élet czéját fejtette az ő kedves modorában. Az öngyilkosság gondolata — ha esetleg életunt volt valaki a hallgatóság soraik között — szégyenkezve sompolygott tova a varázshatású szavak után. Van az életnek czélja! Nemes czélja! Az örök igazság keresése, az örök szép megalkotása. Az nem élt hiába, a ki életét a művészetnek szentelte. Élénk tetszés zaj követte az érdekes fejtegetést.

Hudák Károlyné úrnő és *Horváth Bertalan* úr magyar dalokat játszottak zongorán, illetve czimbalmon. A sikerülten kiválasztott dalok külön-külön előadva is hatást értek volna el. Hudák Károlyné úrnő tündérrálynő a billentyű sorok felett, Horváth úr pedig virtuózitással táncoltatta a czimbalom verőket.

Ezután újra *Risdorfer Elza* kisasszony játéka gyönyörködtette a ziveket. Székely La Sirene és Beethoven egyik sonátéját adta elő. A közönség zajos kérésére még egy pár magyar dalt is mutatott be aczél-erős, bámulatosan fürge ujjacskaival.

Végül *Risdorfer Révész János* ur nagyjövű nővére Elza egyik szerzeményét, a Barcarolát és Káldy néhány zamatot magyar-székely kurucz-dalát énekelte el a *Király Erzsike* kisasszony zongora kísérete mellett.

Igazán sikerült estély volt, maga ellen vétett a ki tavol maradt.

Páfrány.

Apróságok a hétről.

Tetszik tudni: országos vásár is volt a héten.

Azaz, hogy csak lett volna, de bizony az országos vásárok már réges-rég „elvesztettek országos jellegüket” — mint azt vezércikkben e sorok írója is mondaná. Nagyon is helyi-érdekekékké váltak.

A vasutak „mérték a halálos csapást” a szegény országos vásároknak. Kinek mire szüksége van, bizony nem vár az ilyen alkalmakra, hanem bezonázik a legközelebbi nagy városba, aztán megveszi a boltban, olcsóbban is talán, mint a vásáron.

Hanem azért a vasárnap, meg hétfőn lezajlott — majd azt irtuk: le-csend-lett —

kisasszony-napi országos vásár még is különb lehetett volna.

Hogy országos vásár van, csak arról lehetett észrevenni, hogy a féderes taligákban csengős lovak futkároztak.

Annai idegen alakot egy-egy szombati hetivásár alkalmával is lehet látni, mint hétfőn lehetett.

Legfeljebb a káliai-utcán lakók vehettek észre — akarva, nem akarva — a vásárt, mert volt megint olyan por ezen az utcán, hogy pártját talán csak a Saharán találhatni. Ott is csak ha a számmunk kedve kerekedik!

Még részeg embert is alig lehetett találni.

Máskor a vásár alkonyatán a káliai-utcán végig minden második akácánál kereste legalább egy az elvesztett, vagy elveszteni készülő egyensúlyt, s legalább minden ötödik fa tövében aludt egy-egy alkalommal, minekutánna hogy tovább jutni nem tudott.

Most még azokat a bizonyos danolásnak vélt állati hangokat se igen lehetett hallani.

Az erkölcsök lettek-e szelidebbek, vagy a jámbor szózdaviznek köszönhetik-e a vásártér környékén lakók éjszakai csöndes nyugodalmukat? — nem tudhatni.

Ugy lehet azonban, hogy jövő ilyenkor más lesz a helyzet.

Legalább erre engednek következtetni azok a hosszú, magas oldalú szekerek, amelyek vasárnap délután hordókkal megrakodva lépésben érkeztek a tokaji-utcán, hétfőn délután pedig üresen kocogtak visszafelé ugyanazon az uton.

Elkeltek a hordók! Lesz bor! Kivált ha egy kis eső jönne mielőtt!

Az eső azonban úgy látszik arra vár, hogy a nyiregházi kerékpár-egylet három körutra készülő tagja utra keljen.

Több mint egy hónap óta tervezgetik, hogy merre, meddig menjenek.

Utítváruk már régzen kész: Nyiregháza, — Tokaj, — Keresztur, — Szántó, — Hidas-Németi, — Torna, — Rozsnyó, — Igló, — Poprád, — Liptó-Szent-Miklós, — Rózsashegy, — Besztercebánya, — Selmezbánya, — Léva, — Nyitra, — Érsekújvár, — Komárom, — Kisbér, — Veszprém, — Balatonfüred, — Siófok, — Székesfehérvár, — Budapest!

Osszesen vagy 780 kilométer, több mint száz mérföld! — amit a közbeeső nagyobb helyeken tervezett időtöltésekkel együtt három hét alatt akarnak bejárni.

Már a mult szombaton akartak indulni, közbejött akadályok miatt azonban az indulást a jövő szombatra, holnaputánra halasztották.

Reménykedtek abban is, hogy addig jön egy kis eső, feláztatja, megjavítja a tartós szárazság miatt nagyon is poros országutat. És az eső csak várat magára!

Nem hozta meg a várva-várt esőt a nyiregházi vásár sem. Pedig sokan abba bizakodtak.

Talán a bucsujárások hatásosabbak lesznek. Mert sokan most már ezekbe vetik minden reményüket.

A nagy boldogasszony-napi bucsujárások elteltével a leglátogatottabb kisasszony-napiak hétfőn, sőt már vasárnap kezdődtek meg Mária-Pócsra.

Egyik bucsujáró csapat a másikat éri azóta.

Pedig már a bucsujárásoknak is sokat ártott a vasút, nemcsak az országos vásároknak. Jönnek és mennek a bucsusok vonatokon is, mióta a mátészalkai orient express megindult!

Mult heti egyik apróságunkkal kapcsolatban lapunk egy barátja azt ajánlotta figyelmünkbe, hogy emlékezzünk meg már e helyütt legalább a villanytelep gőzkürtjéről is. Hiszen annak az üvöltése estéknél és

reggelenként nem csak az emberek füleinek dobhártyáját, de a házak ablakait is veszedelemmel fenyegeti.

Utánna járva a dolognak, megtudtuk, hogy arra a mértékteldek elhallatszókürtle azért van szükség, hogy a vezetékhalózatban esetleg valahol foglalatok munkásokat idejekorán figyelmeztesse, hogy öt perc múlva megindul az áram. Kotródjának, ha kedves az életük!

Hanem annyi bizonyos, hogy erre a czélra elegendő volna valamivel kurtább kürtszó is!

„Korunk jelszava a haladás!” — írta valahol valamikor valaki.

Ez a mondas jutott eszébe sokaknak, mikor hire futott, hogy a kaszinó kapuja alól fényes nappal, délután 1—3 óra között „eltovábbítottak” egy biciklit!

Hát bizony haladunk, s maholnap arról kell gondoskodnunk, hogy a rendőröket kéréppárral is el kell látni.

Mert hiszen egy jó lábikrájú biciklis tolvajt még lóháton se lehet elfogni!

Haladunk egyébként más tekintetben is.

A többek között bekövetkezett az az idő, hogy trafikban hirlapokat is lehet kapni.

Hol? Megmondja a kiadóhi . . .

Azaz hogy megmondjuk mi: a Jakabovits Fanny k. a. dohánytözsdejében, ahol is a fővárosi napilapok rövidesen a vonat beérkezése után megszerezhetők.

Ugyanott előfizetheti lapunkra is. Az előfizetési árak a lap hom . . .

Azaz bocsnát! Még nincs itt az új évnyegyed!

CSARNOK.

Ártatlanul elítélve.

Írta: gróf Tolstoj Leó.

Vladimir városában egy Akszanov nevű fiatal kereskedő élt. Volt két boltja és egy háza. Csinos arcu, szőke fűrt ember volt és ezen felül vidám és szerette a dalt. Kamasz éveiben sokat ivott és ha becsipett, szeretett kötekedni. De azóta, hogy feleséget vitt a házhoz, csak nagy ritkán czivakodott és handabandázott a koresmában.

Egyszer nyár idején elment Nisnibe a vásárra. Mikor családjától elbucszott, felesége így szólt hozzá!

— Dimitrievics Ivan, ne utazz el most. Álomban látalak, amint a városból jöttél és amikor levetted szipkádát, tudod-e mit láttam? Fejed egészen megöszült.

Akszanov nevetett.

— Hiszen ez jó üzletet jelent, mondá. Ha sokat keresek, hozok néked drága holmikat.

E szavakkal vett búcsut családjától és ezzel utnak indult.

Utközben találkozott egy ismerős kereskedővel és az éjszakát ugyanegy vendéglőben töltötték. Együtt teáztak és két szomszéd szobában tértek nyugovóra. Akszanov éjszaka felébredt és szólt a kocsisának, hogy készülődjék, mert a hajnali hús levegőben kellemes az utazás. Aztán a koresmároshoz ment, kifizette számláját és tovább ment.

Vagy negyven verszinyire lehetett, amikor ismét megállott egy vendéglő előtt, hogy etesse a lovakat és maga is pihenjen egy kicsit a hús tornácán. Délben odahozta magának a zamovárt; aztán elvette gitárját és játszani kezdett egyszerűen csak egy troika közeledett nagy csilingeléssel, a kocsi megállott és belőle kiszállott egy tisztviselő két katonával. Amaz odalépett Akszanovhoz és azt kérdezte tőle kiesoda, és honnan jön. Akszanov elmondott neki mindent így, ahogy történt és meghívta, igyek vele egy csésze teát. A tisztviselő azonban folyton új ker-

désekkel nyaggatta: hogy hol töltötte az éjszakát, egyedül-e, vagy egy kereskedővel; látta-e reggel a kereskedőt és miért hagyta el oly korán a vendéglőt?

— De hát miért kérdez tőlem ennyi mindenfelét? felelte erre Akszanov nem vagyok se tolvaj, se rabló. Dolgaim után járok.

Erre a tisztviselő szólt a katonáknak, majd Akszanov felé fordult:

— Az ispravnyik vagyok és az a bajom veled, hogy a kereskedőt, akivel ugyan egy koresmába szálltál, meggyilkolták. Szedd elő holmijaid ti meg kutassátok át.

Bementek a szobába és böngezni keztek Akszanov ládáiban és utitáskáiban. Egyszerre csak kivett az ispravnyik a táskából egy kését és kérdé:

— Kié ez a kés?

Akszanov felelni próbált, de alig hogy nyögöthetett:

— En . . . én nem tudom . . . én . . . e kés . . . én . . . nem az enyém.

Erre ismét megszólt az ispravnyik:

— Reggel a kereskedőt holtan találták ágyában a nyaka keresztül volt vágva. Nem tehette más csak te A szoba bevilról be volt zárva és kivülről nem járt ott senki. A véres kését is megtanáltuk holmijaid közt és arczodról is ezt olvasom. Mond, hogy gyilkoltad meg és mennyit raboltál el tőle?

Akszanov égre-földre esküdözött, hogy nem ő a gyilkos, hogy a kereskedőt nem látta azóta, hogy együtt teáztak, hogy csak nyolcezer rubel van nála, ami saját pénze és hogy a kés nem az öyé. De akadozva beszélt, nagyon halvány volt és az izgatottságtól reszketett, mint egy bűnös.

Az ispravnyik megparancsolta a katonáknak, hogy Akszanovot költözzék meg és vigyék a telegába. Mikor megkötözött lábbal beledobták a telegába Akszanovot, keresztet vetett és sirni kezdett. Elvették a holmijait és a pénzt és a szomszéd városban ott hagyták egy fogházban. Vladi nirban kérdőzködtek róla, hogy miéle ember és Vladimir valamennyi kereskedője és lakója azt mondta, hogy Akszanov már ifju éveiben kötekedő természete volt és szeretett inni, de különben jó ember. Erre gyilkosság miatt vád alá helyezték.

Akszanov felesége gyötörte magát férje miatt. Gyerekeivel elment abba a városba, ahol férje fogva volt. Eleinte nem akarták férjéhez nozzaeresztetni, de könyörgései végül meghatolták az igazgatót és bemehetett férjéhez. Mikor meglátta rabruhában, bilincsekbe verve, haramiák társaságában, ájultan rnygott össze és sokáig nem tudott magához térni. Aztán körbe állította a gyerekeket, oda telepedett melléje, mesélt neki a házi dolgokról és kikérdezte mi minden történt vele. Akszanov mindent elmondott feleségének és azzal végezte, hogy:

— Lehetetlen, hogy egy ártatlan embert megbüntessenek.

Az asszony kezével megsimitotta férje fűrtjeit.

— Vanja, édes szívem, mondá. Feleségnek megmondható, csakugyan nem te voltál?

— Hát te is gondolsz ilyet rólam? felelt erre Akszanov.

És kezét szeme előtt tartva sirni kezdett. Erre jött egy katona és azt mondta, hogy az asszony meg a gyerekek menjenek haza. Akszanov tehát elbucszott a családjától.

Mikor eszébe jutott hogy felesége is azt kérdezte tőle, hogy ő gyilkolta-e meg a kereskedőt, azt gondolta magában: Látszik, hogy az igazságot nem tudja senki, csak Isten, hogy csak tőle lehet kérni és tőle lehet kapni kegyelmet.

És azóta Akszanov nem remélt többet és beérte azzal, hogy Istenhez imádkozott. Akszanovot elítélték osteritásra és élet-hosszigi kényszermunkára. Miután megkorbácsolták és a sebek, amelyet a korbács

rajta ütött, behegedtek, más rabokkal együtt elküldték Szibériába.

Szibériában Akszanov, mint rab huszonhat esztendőig. Feje megderesedett, haja olyan lett, mint a hó és hosszú, keskeny ősz szakála is nőtt. Egykori vidámságának nyoma sem volt többé. Háta meggöbbsült, halkán sompolygott ide-oda, sohasem nevetett és gyakran imádkozott Istenhez.

A börtönben megtanult csizmát varni. Azért a pénzért amelyet keresett, megvette a „Szent vértanúk legendái“-t és olvasott belőle amikor világozás volt; ünnepnapokon pedig elment a fogház templomába, ott olvasta az apostolok történetét és énekelte a khorusban, mert hangja még mindig jó volt. Előjárói szerették alázatosságáért, társai pedig tisztelték és „nagyapónak“, meg „Isten embere“-nek nevezték. Ha volt valami kérelmét, mindig Akszanovtól küldték el, hogy tolmácsolja azt az előjáróknál és ha a rabok valami miatt összetűztek, Akszanovtól kértek igazságot.

Hazuról nem kapott semmiféle értesítést és nem tudta, vajjon felesége és gyermekei élnek-e.

Valamelyik nap azután új rabokat hoztak a fogházba. Este valamennyi rab az ujak körül gyülekezett és kikérdezte őket miféle városból vagy faluból valók, miért itéltek el őket. Akszanov is lekuporodott szalmazsákjára és hallgatta, amit meséltek. A rabok közül az egyik magas, izmos férfi volt, körülbelül hatvan esztendő, rövidre nyírt ősz szakállal. Elmondta, hogy miért büntették meg.

— Semmiért, épenséggel semmiért küldtek ide, mesélte. Egy fuvarosnak kifogtam a lovat, amely oda volt költe a szánjához. Ott fogtak el és mondták: „Loptál.“ — „Dehogy loptam, mondtam erre én, csak szaporábban akartam haladni és a lovat aztán világga eresztani. Aztán meg a fuvaros jó barátom.“ — „Loptál!“ mondták ők váltig. De amikor igazán loptam, soha sem tudtam róla, már régóta itt kellett volna lennem, de sohasem tudtak rámbizonyítani semmit és ime most ártatlanul itéltek el.

— És honnan jössz? kérdezte valaki a rabok közül.

— Vladimírből és nevem Makar, apám nevén pedig Semjonoknak hívnak.

Akszanov felemelte fejét és azt kérde: — Mondd csak, Semjonov, nem halottál-e Vladimír városában valamit Akszanovokról, a kereskedőkről?

— Hogyne hallottam volna? Sameg kereskedik; kar, hogy az egyik Szibériában van, Bünös lehet, mint mi vagyunk. És te, nagyapó, miért vagy itt?

Akszanov nem szeretett szerencsétlenségéről beszélni, csak felsőhajtott és azt mondta:

— Bűneimért vagyok itt.

Makar Semjonovics azonban tovább faggatta:

— Miféle bűnökért?

Akszanov kijelentette, hogy nem beszél. De a többi rab elmondta a jövevénynek, hogy miként került Akszanov Szibériába.

Mikor Makar Semjonovics ezt hallotta, ránézett Akszanovra, a térdére ütött és így szólt:

— Na nézd csak! Hogy megvénültél, nagyapó.

Kerdeztek, miért csudálkozik ennyire és hogy hol látta Akszanovot; de Makar Semjonovics nem felelt, csak ismételtette:

— Csuda, gyerekek, igazi csuda, hogy miként kell egymást viszonzlátunk!

Esza vakra Akszanovnak az a gondolata támadt, hogy hátha Semjanov tudja, ki gyilkolta meg a kereskedőt.

— Talán hallottál róla, hogy ki gyilkolta meg a kereskedőt? kérdezte Akszanov. Makar Semjanov nevetett és így szólt:

— Hát az, akinél megtalálták a kését. Más csak nem tette be a táskádba a kését, mikor az ott feküdt a fejednél. Okvetlenül hallottad volna. (Vé, e kov.)

Közönség köréből. *)

Válasz

az „Elpuskázott mű“ közleményre.

A „Szabolcsi Szabadsajtó“ legközelebbi számában egy közlemény jelent meg „Elpuskázott mű“ címmel, melyre vonatkozólag kötelességemnek tartom a nagy tévedésben levő közlemény írójának a következő felvilágosítást adni.

A „Szabadsajtó“ hasábjai közé betemetkezett egén, gyengén indokolt bírálata figyelmet nem érdemel annál is inkább, mivel az általam kiadott „Távolsági kimutatás“ illetékes helyen felülvizsgálva lett, és Szabolcsvármegye tekintetes alispáni hivatalának 12665/98. K. számú határozatával jóváhagyott, s annak a közigazgatási hivatalokban való használatára elrendeltetett.

Továbbá én Szabolcsvármegye összes községeinek egymástól távolságát feltüntető kimutatást készítettem, s abban a nagyobb tanyák és puszták neveinek távolságiadatainak csak annyiban van helye, amennyiben a gyakorlat annak czélzerűségét indokolta tette, s tekintettel voltam arra is, hogy azok nevei tényleg jelenben is miként használtak, de megjegyzem, hogy munkám ezek hiányaival is teljes egészét képezne és közhasznú adatokat tartalmaz.

Most pedig legyen szabad kijelentem a tót nevek kitérésén kesergő kritikus urnak, miszerint Szabolcsvármegye területére nézve Nyiregyháza város tanácsa által megváltoztatott térképet még ez ideig nem ösmerek, ha csak azokat, mint unicumot titkos levéltárban nem őrizteli, mert volt az adatok gyűjtése alkalmával a városi mérnöki hivatalban, a hol azonban kimerítő felvilágosítást a pár, és a távolsági kimutatásomba régi neveivel is mellé jegyzett, magyar elnevezésen kívül, nyerni nem tudtam; a többieket pedig úgy vettem fel, amint azok eddigi hivatalos kódásom alatt előfordultak.

Végül pedig szolgálak egy tanácssal az igen tisztelt kritikus urnak, a ki talán a városi hatóság egyik hivatalnoká és a városi ügyekben tevékeny szerepet játszatik, hogy ne a tanyák neveinek magyarosításán fáradozzék, hanem igyekezzék azok lakoinak magyarosítása körül s hasson oda, hogy hivatalos érintkezések alkalmával a tót nyelv kiküszöböltsék.

Nyiregyházán, 1898. szeptember hó 5-én.

Jakabfalvy Endre.

Szerkesztői üzenetek.

S. I. Nem üti me: a mértékét.

K. Kisvárdá. Köszönjük. Kérjük máskor is.

Hirdetmény.

Közhírré tétetik, miszerint az imaházi ülőhelyek folyó évi szeptember hó tizenegy, tizenkettő és tizenharmadik napján délután két órától öt óráig a hitközség tanácstermében készpénz lefizetése mellett kiadatnak — Mindazok, kik az eddig használt ülőhelyeiket továbbra újból megtartani óhajtják, szeptember hó tizenegyedikén délután öt óráig jegyeiket váltsák meg, mivel ez időn túl előjoguk megszűnik.

Az izr. statusquo hitközség előjárósága.

(1—1)

*) Az e rovat alatt közlöttekért nem vállal felelősséget a Szerk.

8443. K.

1898.

Hirdetmény.

Nyiregyháza város tulajdonát képező, gőz- és kádfürdő 1898. évi november hó 1-től kezdve 6 egymás után következő évre versenytárgyalás útján bérbé fog adni.

Zárt ajánlatot 250 frt bánompénzzel együtt a f. év szeptember hó 14-én délelőtt 11 óráig Sexy Gyula városi tanácsos, mint a kádfürdő felügyelőjéhez, adandók be, s azok 11 óra után a város kistermében kiküldött bizottság jelenlétében felfognak bontatni.

Kikiáltási ár 2800 frt, évi bérösszeg.

Arzverési feltételek a városi aljegyzői hivatalban a hivatalos órák alatt megtekintethetők, s másolatban kivehetők.

Kelt Nyiregyházán, 1898. évi augusztus 31-én.

Májerszky Béla,
h. polgármester.

(53—2—2)

Ad. V. 159/1898.-2 szám.

Árverési hirdetmény.

Alóírott kiküldött írrok az 1881. évi LX. t. cz. 102. §. értelmében ezenel közhírré teszi, hogy a deacoe oni kir. törvénszék 1.700.97 P. számú végzése által, Pái B la végrehajtó javára Kand-l Mór ellen, 319 forint tőke, ennek 1897. év aug. hó 3. napját l számitani. 6%, kamatai és eddig összesen 77 frt 91 kr. perköltség követele erejéig elrendelt biztosítási végrehajtás alkalmával bir ilag lefoglalt és 400 forint-ra becsült 4 darab jármos ökörből álló ingóságok nyilvános árverés útján eladatnak.

Mely árverésnek a 1603/1898. P. sz. kiküldést rendelő végzés folytán a helyszínén, vagyis G szteréd határán alperes lakásán leendő eszközlésére 1898-ik év szeptember hó 19-ik napjának d u 2 órája határidőül kitűztetik s ahhoz a venni szándékozók ezenel oly megjegyzéssel hivatalnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t. cz. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladatni fognak. Az árverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. törvényczikk 8. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Nagy-Kálls, 1898. június hó 12. napján.

Benedek Lajos,
kir. bírósági írrok.

(51—1—1)

Egy bolt lakosztálylallyal együtt, vagy külön-külön is, kiadó. Bővebbet a tulajdonos

55—3—1

Ferlicska Rudolf.

Első Leánykihazasítási Egylet,

m. sz.

leány- és fiu biztosító-intézet

Budapeston,

Teréz-Körút VI. 40—41. szám

Alapított 1863-ban.

Legelőnyösebb feltételek és legolcsóbb díjazások gyermekek biztosítására. Semminemű mellék, vagy bőlyegilleték, sem kötvény-díj nem fizetendő. Változatlan **havli** díjfizetések.

Eddigél kifizetett biztosított tőke több mint **5.500.000** korona.

Vagyon 1897. decz. 31. **4.000.000** korona.

(48—5—7)